MINDEN A VERS

Versolvasó vagyok.

Hasztalan csábítanak regények, drámák. Igazán, a verseket szeretem. A művekben az embert keresem, mindig, szenvedélyesen. A versekben látni önmagunk értelmének, érzéseinek legmélyére. A vers — ha vers — mindig igaz. Önemésztő lángban fogan. A költészet: mennyi szín, finom rezdülések, nyugtalan hullámzás! Hit és hitetlenség, öröm és bánat, lánggal lobogás és elfojtott parázs, messzire kiáltás és halk suttogás, mennyi gazdagság: a költészet!

Versolvasó vagyok, de ezenkívül más oka is van, hogy két — nem régen megjelent verskötetet — melyeket immár többször is átolvastam — még mindig asztalomon, táskámban tartom, hordom. Szigorú kötelesség kényszerít írni róluk, régi mulasztásokat pótolandó, mert a versek költői nógrádi születésűek, és mert a kötetekben jónéhány vers megyénkben született, megyénkről szól.

A két könyv: Vihar Béla: Önarckép 1962, és Jobbágy Károly: Hó és Nap című verseskötete.

Örömmel írom le, hogy rövid idő alatt megvásárolták a Nógrádban fellelhető köteteiket, mert van már olvasótáboruk megyénkben is. Pedig milyen szűk ez az olvasóréteg! Személyes ismerősök és néhány versszerető diák. Az utóbbi két évben megyénkben rendezett lelkes irodalmi estjeik milyen keveset is jelentenek hosszú évek mulasztásával szemben! A szülőföld elfeledkezett fiairól, nem várta, hívta sokáig őket, akik pedig az első szóra szeretettel hozták és olvasták fel verseiket bányászok, tsz-parasztok, diákok, üveggyári dolgozók előtt.

Mennyi pótolnivalónk van még, hogy megyénk múltjának és jelenének értékeit megismertessük a dolgozókkal, hogy történelmi és kulturális hagyományainkat felidézzük, hogy széles körben megismerjék és jogos büszkeséggel mondják: a miénk. Ideje rádöbbeni, hogy évtizedeken keresztül káros feledékenység, és nemtörődömség hagyta, sajnos hagyja is, ismeretlenségben megyénk múltjának nagyszerű haladó hagyományait és a megyénktől elszakadt tehetségeket. Miért van az, hogy száz meg száz diák végzi el az általános és középiskolát megyénkben anélkül, hogy megismerné szülőföldjének politikai, történelmi és művészeti hagyományait; megyénk természeti szépségeit és ritkaságait? Tudja-e szeretni szülőföldjét az, aki nem is ismeri, tudja-e hazáját szeretni, aki szülőföldjét sem? Más megyék mennyivel előttünk járnak!

Vihar Béláról és Jobbágy Károlyról, meg verseikről szólni az alkalom is biztat. Új verseiket olvasva a két költő párbeszédét hallom az életről, korunkról, a szerelemről, a költészetről, az öregségről, a halálról, a szülőföldről, mindig önmagunkról: az emberről.

Két ember, más-más költői alkat. Vihar Béla verseinek dinamikája fojtottabb, versei formailag kötöttebbek; a Jobbágyéi lendületesebbek, oldottabbak. Jobbágy aktívabb, konkrétabb: Vihar filozófusabb, elvontabb.

Vihar Béla kötete — úgy érzem — a költő munkásságában ma végbemenő korszakváltást dokumentálja. A múlt: egy megrendült, felbolydult világ újraépítése, miközben komorfüstű lángok közt született verseiben újrajárta és újraértékelte az emberiség és önmaga életútját. A költő drámai veretű verseiben egyre jobban önmagába mélyedt. A jövő: a talpára állított világ igazsággal párosuló szépségeit kimondani, a kétségek rabságából egyre inkább felszabadulva, puritán szépségű, alapvetően a gondolatok logikai erejére felépített versekben.

Vihar Béla kötetének tartalmi és formai gazdagságát a költő izzó szenvedélyessége, felfokozott költői tudata és az elhivatottság-érzése fogja egységbe. A kötet záróverse: Önarckép 1962 — ezt az érzést és elhivatottságát fejezi ki:

Minden a vers!
Az életem csupán annyit ér,
amennyi két rím közé befér,
ami belőle verssé alakul...

...Csak a vers, a vers
csak a vers lángja lobogjon,
mint öngyújtotta máglya, mint zsarát,
egyre és újra
egy életen át.

A költő ars poéticájának legutolsó megfogalmazását is ebben a versben találjuk:

Miért a vers?

Benne egy üzenet,
hogy vannak hegyek, erdők, tengerek,
és amit kerget szomjasan a lélek,
az igazsággal párosuló szépet
hirdesse, vallja: az emberi lét
megújulást teremtő ünnepét,
a jóra jót, az igenre igent,
a pillanatban is a végtelent.

Jobbágy Károly új kötete a költő művészetének jelentős gazdagodását, színeinek árnyaltabbá válását bizonyítja. Megőrizte korábbi verseinek erényeit, költői hevületének sodró erejét, költői egyéniségének eredetiségét, magával ragadó lendületét, bátor szókimondását, és az új témák, hangulatok, érzések szerves beépítésével tette teljesebbé jellegzetes költői világát. Úti verseiben is nemcsak idegen földeket járunk be és ismerkedünk meg távoli tájak embereivel, szokásaival, hanem bejárjuk a költő érzelmeinek, gondolatainak lankáit, meredekjeit is. A költő mindig önmagáról beszél, nyughatatlan, örökké lobogó egyénisége minden téma burkát átégeti.

Költői önvallomása jól jellemzi a mindenre érzékeny költőt, aki fáradhatatlanul figyeli, vallatja a kort és önmagát:

Nem megy a hideg írás,
bárhogy erőltetem.
Mindenből csak a sírást
szűri ki két fülem,
a nevetést s a zúgva
hömpölygő életet.

Nem búvok holmi zúgba,
mint pár lelkibeteg.

Csak ami lüktet,
Élet —
jut dobhártyámig el.
Idézni dermedt képet —?
— Egy ízemnek se kell. —

Külön említem azokat a verseket, melyek a költők nógrádi látogatásainak élményeiből születtek. Vihar Béla: Látomás az Üveggyárban, Jobbágy Károly: Csillagfúvók című verse a Salgótarjáni Üveggyár emlékét idézi fel. Vihar Béla: A fény születésénél, Jobbágy Károly: Dadogás fenn a fényben megírásakor a mátranováki bányajárás élményeit dolgozta fel. Vihar Béla Szécsényről, Jobbágy Károly a nógrádmarcali tsz-parasztokról emlékezik meg. Változatok a szülőföldre, illetve az Új hívők című versben.

Az említett költemények — melyek a kötetek legjobb versei közé tartoznak — híven fejezik ki a költők ragaszkodását szülőföldjük és az e tájon dolgozó emberek iránt, a költők és a nép közötti közvetlen kapcsolatok ihlető erejét példázzák.

A költőkről írni, verseiket elemezni hosszasan lehetne, azonban a versek olvasásának közvetlen élményét pótolni semmivel sem lehet. Ezért ajánlom őszinte szerettel Vihar Bélát, Jobbágy Károlyt és költeményeiket minden versszerető, verset értő nógrádi olvasónak.

Kojnok Nándor

ERNEST FISCHER:

A NÉLKÜLÖZHETETLEN MŰVÉSZET

Fordította: Nyilas Vera *Gondolat Kiadó, 1962.*

Fischer vagy Mondrian? Az egyik a művészet örök életéről beszél, a másik a halálról. Mondrian ezt írja: *„A művészet fokozatosan el fog tűnni, amilyen mértékben az életben több lesz az egyensúly."*

Nos, a modern világban beszélhetünk-e arról a „pótéletről", amelyik az embert egyensúlyba hozza környezetével, amely a művészet létfenntartását jelenti? És a művészet valóban csak pótlék? S lehet-e egyetlen formába foglalni a művészi funkciót?

Kétségkívül elgondolkodtató kérdések ezek, s azt hiszem nem könnyű a felelet. Mindenesetre a filozófiai fejtegetések mélyén rejtőzik a megoldás.

Mondrian nem alaptalanul jelentette ki a művészet eltűnését. Az a bizonyos egyensúlyi kitöltődés, amely a társadalom fejlődésével lehetővé válnék, kikap-